Ч. 271 Неділя 4 (16) грудня 1894. Рік IV.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Реклямациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в Адміністрациї „Ґазети Львівскої“ і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Два напрями політичні.

VIII.

О відношеню польскої праси до Русинів не будемо тут говорити; поговоримо о тім на иншім місци. Тепер же звернемо увагу на ті нарікання, в котрих каже ся, що все, що безпосередно признає нам австрийске правительство, мусить переходити через польский алембік, значить ся, що рускі справи не залагоджують ся безпосередно з Русинами, але через Поляків. Так есть, але й не могло доси бути инакше а причина того лежить не так в самих Поляках, як радше в користнійших обставинах, які они самі собі виробили і в нашій непорадности а ще більше в нашій нерадивости і нашім недбальстві та в нерозумнім веденю політики. Бо розважмо самі факти: Поляки вже від самого прилучення їх до австрийскої держави були сильнійшим під взглядом інтеліґенциї і економічного стану елементом в нашім краю а їх верховодячі круги уміли виробити собі здавен-давна потрібні для їх народного діла впливи. Нас прилучено яко масу зовсім себе несьвідому, несьвідому до того степеня, що нас відріжнювано від Поляків лиш нашим обрядом. Коли опісля настала для всіх народів в Австриї свобода, Поляки уміли скористати з неї і скріпити свої сили, а ми не мали нічого пильнійшого, як лиш зараз розпочати борбу з Поляками, замість так само як і они скріпляти наші сили. А прецї були часи, коли ми були могли то зробити. Поляки мали завсїгди на оці лиш своє власне добро і лучили ся з другими лиш о стілько, о скілько вимагав того їх власний інтерес; ми вислугували ся другим а о себе, а радше о наш нарід, не дбали, покладаючись на то, що за нас зроблять все ті, котрим ми вислугували ся. При змінених обставинах по 1866 р. дійшло остаточно до того, що внаслідок шкідливої для нас самих і для держави аґітациї, котрої сліди липнили ся ще до нині, верховодячі у нас круги стратили до послідка в найвисших миродайних кругах не лиш свій вплив, але навіть і довіре, коли тимчасом Поляки своїм розумним поступованем зуміли виробити собі то значінє, яке мають нині. Маючи в краю численнійшу інтеліґенцию, могли они в нїм тим лекше обняти провід, що й правительство маючи до них більше довіря, помагало їм до того. Наконець зложили ся обставини так, що Поляки виробили собі не лиш в краю, але й в державі, в цілім державно-політичнім житю впливове значінє і стали одним із рішаючих чинників, підчас коли ми не лиш остали ся далеко позаду, але своїм нерозважним поступованем довели до того, що з нами не то ніхто вже не хотів числити ся, але до недавна уважав за потрібне спиняти наш розвій, засланяючись при тім інтересами краю і держави.

Зваживши добре всї ті обставини, ніхто не подивує ся, що правительство в кождім случаю, коли й було готове увзгляднити наші потреби, мусїло увзгляднити й інтереси Поляків і майже в кождім случаю порозумівати ся з тими, що мають в своїх руках провід в краю. Наш інтерес вимагав в таких случаях того, щоби ми з своєї сторони старали ся порозуміватися і з Поляками і з правительством і так бодай посередно удержували свій вплив. Тимчасом наші верховодячі політики ставились на зовсїм хибнім становищи; они не могли, чи не хотїли зрозуміти потреби практичної політики, а виступали завсїгди лиш теоретично — неґували рішучо становище і впливи Поляків, а до правительства ставили лиш жаданя без найменшого взгляду на то, чи оно зможе і схоче їх увзгляднити.

Так було аж до часу т. зв. нової ери. Наконець верховодячі у нас круги політичні зважили ся зробити рішучий крок, але зробили его лиш до половини — зблизились до правительства; коли ж треба було постарати ся о порозуміне з Поляками, одна часть зжахнула ся і вернула до давної своєї тактики, засланяючись тим, що до того спонукала їх неудавша ся проба з правительством і поступованє Поляків. Сю справу пояснили ми вже свого часу достаточно і длятого не хочемо тут о нїй ще раз говорити, а зазначимо лиш погляди людий того напряму політичного, котрий есть противний поглядам тих, що уважають за лїпше іти за напрямом політики пос. Романчука і его товаришів. Люди ті кажуть:

Передовсїм стараймо ся самі робити для себе і не жадаймо та не чекаймо того, щоби хтось за нас зробив, або нам щось дав. Заводім самі у себе культурну роботу, а тогди всї будуть змушені шанувати нас і наші права народні, тогди певно нїхто не буде мішати ся до наших внутрішних справ і тогди уступить ся

---

6)

Покуса.

Образець з галицкого житя

(Конець.)

Товаришки житя потрібно — он що! І найкрасші цьвіти в золоченім кошику не заступлять сего живого цьвіта, що вміє так любо усьміхати ся, і найкрасше щебетанє канарків не заступить щебетаня маленьких жвавих діточок. Без товаришки житя чоловік собі ворог— іменно ворог правдивий, се дійстна правда. Ніхто чоловікови так не дошкулить, як іноді сам собі дошкулиш осоружними думками. І нема кому ані розрадити тебе ані розвеселити, додати духа; живеш собі, як отсей канарок в клїтцї.... та ні, сей же канарок „жонатий....“

Не вдало ся Доркови порівнанє, менче з тим. Коротко сказавши, коли можна ще женити ся — а всї так кажуть — то треба оженити ся; на видавництва гроший не викидати, складати гріш до гроша, щоби забезпечити будуччину собі і ... і кому? звістно, жінцї. Хтож она? Невже панна Маня?... Ба! коли-б она схотїла! Чому-ж би не схотїла?! Атже казала: „Ти менї подобаєш ся?“

Дорку, Дорку! — спиняє себе в своїх мріях пан директор — розваж-но ти лише спокійно. Приймім, що ти батько такої доньки, як панна Маня, і тїй Мани подобає ся своєю розвагою, а не молодечою жвавостию, такий Дорко, як ти, чоловік без декрету, що не може на випадок оставити родинї ніякого забезпеченя. Чи ти видав би Маню за такого Дорка? Правда, що нї? А як она сама хоче? То нїчого, она не знає житя.... Нїгде правди дїти, ти вже старий кавалер, волосе вже сиві, нерозумних примх маєш богато, а як би ти оженив ся, дістав би-сь справдешний анархістичний елемент до хати. Настав би инший лад, видавництва пішли би в кут, неодна робота громадска не зробилась би, жінка намовила би шукати певної посади, прийшлось би покинути ту цїлу копу любої дітвори, з котрої колись будуть добрі, щирі патріоти, котра до тебе привикла, а ти до неї — словом, ціле житє змінилось би. Подумай, Дорку!

І думав він так з годину і нїчого не видумав. Поклав ся спати, думав в ліжку з пів години і таки не рішив справи. Послїдна, ясна думка его перед самим сном була така, що хто йде против природи, на сім природа мстить ся.... З сею думкою він і заснув.

І пішли єму днї за днями, як звичайно, одностайно, без надмірної радости і без надмірного смутку. Мрії про женитьбу не покидали его, та вже не дошкулювали так, як під першим вражінєм розмови зі своячкою. Він робив свою щоденну роботу дома і по товариствах, і дуже часто забував про свої далекі наміри, а зміна способу житя на иншій здавалась єму щораз більше неможливою. Раз ще, в три недїлї по весїлю, подразнило его письмо від брата, в котрім і Маня — зовсїм случайно — мала нагоду „поцїлувати дорогого вуйка Дорка“ і просити его в гостї до Середлїся. Відписав зараз, що дуже рад би приїхати, але не може. На вакациї може приїде.. А то покуса! — думав собі вечером, добродушно усьміхаючись. А що сего дня на загальних зборах одного товариства висказали єму признанє і подяку за его труди, а до того розпродав за кілька ґульденів своїх видавництв, і конференция учительска добре висказала ся про его інститут, то нині настав в его души рішучий зворот. Нї, Маню! — думав він собі — оженити ся кождий може, та не кождий може і хоче давати гроші на видавництва, що збільшають рідну літературу, не кождий хоче працювати в товариствах народних, не кождий схоче доглядати так ті людскі дїти, як я радо доглядаю, словом — без зарозумілости сказавши — не кождий хоче жертвувати свою силу і працю на річ громадску. Менї дає се таке чисте вдоволенє, якого би може і житє з тобою не дало! Атже й ти сама казала, що не годить ся покидати справи народної для своїх вигід. Розпитаю я Іваньского, що він думає. Видам тебе замуж, за дружбу буду, коли схочеш, але на покусу себе не дам. Мені вже завіщане би писати, а не женити ся.... От, нині, я такий втомлений, розбитий.... ох!

На дворі було душно від червневої спеки і тому Дорко чув ся втомлений, встав, простяг руки і випростував нахилене тїло. Спати хоче ся! Обмив ся, як що вечера, холодною водою, витер тїло ручником, поклав ся на ліжко і зітхнув: „Ой Боже, Боже, чому я не мільйонер! І другим робив би добро, і сам зазнав би его!“

Хоч Дорко так гарно рішив справу, а радше мрію про свою женитьбу, але при пер-

одна причина борби. З Поляками не потребуємо вічно сварити ся, бо сваркою не осягнемо нїчого а будемо лиш без потреби ослабляти і знеохочувати себе самих та ще й в Поляках будемо собі робити ворогів, котрі навіть в найсправедливійшій справі будуть із завзятости виступати против нас. З краю їх не виженемо навіть тоди, коли-б ми мали й власну державу а того, що они висше й більше розвинули ся, не заперечимо їм нїякою сваркою анї не відберемо хоч би й найзавзятїйшою борбою. Годім ся з фактами, але не уважаймо себе за щось низшого, лиш за нарід, котрий тепер хоче мирно і свобідно розвивати ся. Мають Поляки нинї більшу силу, добре, нехай єї мають; ми стараймо ся жити з ними в згодї і через мирне порозуміне з ними узискати то, що нам потреба для нашого розвитку. Коли нинї числить ся з Поляками не лиш наша держава, але й нїмецка, ба навіть в певній мірі й росийска, для чого-ж ми не маємо числити ся? Але й пригадуймо їм і то, що як ми їх нинї потребуємо, так можуть прийти часи, коли їм нас буде потреба; жиємо прецї в однім краю, сполучає нас одна церков католицка, одна держава, а вяже однакова цїль: як найширшого розвитку народного. Коли так стало ся, що Поляки мають нинї провід в краю, то тим більше єсть нашим обовязком жити з ними в згодї і порозуміню і старати ся о то, щоби по при них ми самі здобували собі вплив на наші справи. Таке поступоване не буде противне нашій народній чести, а Полякам не вийде на шкоду; противно, обі сторони лиш зискають на тім.

Перегляд полїтичний.

При вчерашній дебатї над провізорією буджетовою промавляв між иншими пос. Вахнянин і заявив, що буде голосувати за провізорию в тім переконаню, що потреби Русинів будуть увзглядненї.

Депутация зложена з послів Пентака, Соколовского, Барвіньского і Вахнянина була вчера у п. міністра просьвіти в справі управильненя платнї учителів шкіл середних. П. міністер заявив, що учителї шкіл середних суть урядниками державними, а їх платня аж до 8 ранґи буде також управильнена, а суплєнти дістануть запомогу.

З Петербурга доносять, що цар видав розпоряджене, щоби здержано всї накази виданя жидів з Росиї, котрі ще доси не виконано. Кажуть також, що цар противний тому, щоби число студентів жидів в державних школах обмежати.

Новинки.

Львів дня 15 грудня.

— **Іменованя.** Официяльми почтовими іменовані: Осип Юрчинець в Кракові, Хаім Ібераль у Львові; Маєр Шпанїєр, Генрик Качиньский, Тадей Шувальский і Стан. Борковский в Тарнові,— Герман Презес, Володислав Стрільбицкий, Фелікс Моравецкий і Адам Богданї в Кракові, — Лев Гоцкий, Юліян Фонтана, Максим. Дидушиньский, Мавро Федер, Ярослав Левіцкий і Петро Бушиньский, Едвард Шлярп, Кароль Глядїш, Стан. Качиньский, Іван Янович, Омелян Яворский у Львові, — Стан. Ястшембский, Петро Хомицкий, Володислав Бучко, Франц Фечка в Перемишли, — Волод. Бентковский в Нсьвітимі, Ром. Зарицкий і Киприян Якопович в Станїславові, Омелян Добрянский в Сяноку, Стан. Ґеттер в Кракові, Фр. Дулемба в Живци, Антін Левіцкий в Бродах, Людвик Мухович в Одґужу, — Віктор Кучиньский і Волод. Дорожиньский в Стрию, Осип Строньский в Тернополи, Іван Стана в Бялій, Волод. Червіньский в Бродах, Іван Венгриновский в Золочеві, Мих. Гавлиньский в Бохни і Маркус Штумер в Бялій. Всї остали ся на своїх дотеперішних місцях.

— **З кругів нотарияльних в Буковинї.** П. Міністер справедливости переніс нотарів; др. Фебуса Маєра з Сольки до Радівців, др. Петра Ісеческула з Сучави до Чернївців і іменував нотарями: адвоката др. Юлїя Морвіцера в Сучаві для Чернївців і кандидатів нотарияльних: Евґена Стрийского в Кімполюнґу для Селетина, Вал. Галипа в Радівцях для Гурагомори, Тиграна Прунента в Гурагоморі для Сольки, Степана Мікулї в Чернївцях для Сучави і Атанаса Тарнавского в Садагорі для Сучави.

— **Почестне горожаньство** надала рада громадска міста Рогатина Є. Е. п. Намістникови Гр. Каз. Баденї і Є. Е. кн. Адамови Сапізї.

— **За довголїтну пильну службу** президия дирекциї почт і телеґрафів дала признане на письмі почтмайстрам: Г. Рібенбаверови в Сїняві, Вільчкевичеви в Жабнї, Ф. Кравсови в Нижневі, В. Креміньскому в Войничу, М. Маєрови в Ниську, В. Хлодницкому в Глогові, О. Литвинишипому в Риманові, Ж, Рудницкому в Янові, Ос. Гавлови в Ланцутї, Ал. Добровольскому в Єлеенї, Сев. Брисевичеви в Турцї, О. Кудряньскому в Чудци, Вол. Григлевскому в Тарнобжеґу, А. Сікирскому в Ропчичах, Ф. Стобецкому в Підгайцях, Ю. Ковалевскому в Рогатинї і Ан. Арцишевскому в Городенцї.

— **Як брати ся до роботи просьвітно-економічної.** Дня 8 с. м. відбуло ся в Станїславові богослужене за бл. п. Омеляна Огоновского. По богослуженю відбула ся в філїї товариства „Просьвіта“ нарада над орґанїзациєю просьвітно-економічної працї в округзї станїславівскім по мисли статута „Просьвіти“. В нарадї взяло участь 15 осіб з інтелїґенциї місцевої і замісцевої і 10 селян. Рішено основати комітет відчитовий, зложений з членів місцевих (з Станїславова) і замісцевих делегатів, котрий мав би задачу: 1) насамперед істнуючі вже читальнї в округзї відчитами та викладами оживляти і при них мало-по-малу закладати крамницї, каси позичкові і щадничі (на статутї уложенім філїєю) і зсипи збіжа; 2) в селах, де ще нема читалень, в відповідні способи приготовляти ґрунт, а приготовивши, насамперед читальнї закладати, яко перший етап до дальшої працї; 3) людий інтелїґентних притягати до працї спільної; 4) однопїльніст[illegible] ввести в цїлу акцию. Член такого комітету мусів би зобовязати ся до двох відчитів на рік. Заразом такий комітет мав би збирати в своїм реионї статистичні дати о просьвітнім і економічнім побутї селян та маломіщан; мав би скликувати по читальнях віча селяньскі і в той спосіб свої мисли й думки ширити; мав би призбирувати материяли та статї до орґану, видаваного „Просьвітою“ для селян. Такий комітет мі[illegible]

шій стрічи з Іваньским по сїм рішеню таки не починав розмови про Маню. Сю появу витолкував собі відтак так, що не треба тепер непокоїти Іваньского, коли учить ся до іспиту. Нехай перше зложить іспит, а відтак уже Дорко приме ся сватати его, коли схоче. На що єму завертати тепер голову романсами?

Але скоро лише Дорко так пояснив собі своє мовчанє перед Іваньским, зараз з великим криком пінняла ся у него совість: „Дорку, сивий Дорку, не дури себе! Тобі Маня подобала ся і ти заздрістний. Сам боїш ся єї брати і другому не хочеш відступити. Коли-б Іваньский се знав, що Маня єму рада, він би в двоє пильнійше вчив ся! А ти таку казку видумав! Не гарно, Дорку, шануй свій сивий волос!“

І пошанував Дорко свій сивий, а радше сивіючий волос, що его здержував уже від неодної „дурницї“, і зараз на другий день в касинї почав розмову з Іваньским.

— Як же там, пане Василю, йде вам наука до іспиту?

— Досить пиняво. Такий гарний час, весна; годї вчити ся.

— Вчіть ся, вчіть ся, не відкладайте! Куди поїдете на вакациї?

— Може до Середлїся, до свояка учителя.

— З того буде панна Маня дуже рада.

— Чому? — спитав учитель цїкаво.

— Кожда панна на селї рада інтелїґентному молодому чоловікови.

Іваньскому не подобала ся така відповідь, але сказав: — Она сама також не відстала від сьвіта, читає богато, варто з нею розмавляти.

— Досить очитана, і менї так здає ся. Я там з нею не богато балакав, то й не міг пізнати.

— О, я єї знаю добре. Пане директор, скажіть менї, що она вам казала про мене?

— Казала, що ви їй подобались — говорив директор помалу, мов від нехочу і замітивши, яке сильне вражінє зробили сї слова на учителю, додав з усьміхом: — як звичайно подобають ся панням люди, що можуть женити ся.

— Паннї Манї не кождий подобає ся. Она дуже щира і правду каже.

— На сій щироcти дуже зле вийде — говорив Дорко байдужно — нинї тілько кокетка може зловити жениха. Впрочім я не знаю єї добре. Шість лїт з нею не бачив ся... Заграєте може віста?

— Нї, пане директор, мушу йти до дому. Граматики вчу ся, дуже неприємна річ, помалу йде.... мушу йти. Прошу вас, як будете писати до Манї, поклоніть ся їй від мене.

— Добре, добре! Ходіть на годинку, заграємо собі — просив Дорко проворно.

— Нї, годї. Добраніч вам!

— Добраніч! — І директор значучо усьміхнув ся....

Вдоволений грав віста цїлу годину, жартував з партнерів і був в як найлучшім настрою. Ще того самого вечера, прийшовши до дому, написав лист до свояків в Середлїсю. Сам не мав нїякого дїла до них, але щоби було до чого долучити поздоровлене від Іваньского, писав і про себе, про свою тугу за селом, обіцював приїхати до Середлїся, котре єму Іваньский дуже захвалив разом з родиною сьвященика, і мов від нехочу додав, що сей Іваньский в липни складає іспит на ґімназияльного професора.

В три днї потім одержав пан директор письмо від панни Манї:

„Мій дорогий Вуйцю!“

Вуйцю, вуйцю! — повторив директор. — Який я їй вуйцьо? Сам трохи не осьвідчив ся їй, як не-вуйцьо, а она „вуйцю!“ Ну що дальше?

„Я так втїшила ся Вашим письмом“, (ну, певно! — подумав собі Дорко), що як би Ви були в нас, то я би Вас за то в сиву голову поцїлувала (в сиву голову, ага! — додав Дорко). І зроблю так певно, коли приїдете до нас на вакациї (хто знає, чи приїду?). Втїшило нас, що Іваньский про наш дім не забув (нас утїшило, розумію, значить: тебе утїшило), а я Вам, дорогий Вуйцю, під секретом скажу, що як би він на вакациї приїхав до Середлїся та ще з Вами (на що мене там?), то я би дешевим способом мала унїверситет у себе, а радше аґрономію, теольоґію і фільозофію, з чого певно мала би велику користь. слухаючи Ваших викладів“. (Ну, чи з моєї теольоґії і аґрономи[illegible] мала би ти хосен, то ще питане, але з фільозофії певно! — подумав собі вуйко).

Дальше писала панна Маня про родинні відносини, запрошувала вуйка конечно до себе і поздоровляла его „сердечно“ в імени родини і своїм.

Пан директор сховав письмо у столик.

Видав я вже кілька дївчат замуж, треба й Маню видати! — постановив собі. — Воля божа.

Виконати сю постанову прийшло ся Доркови зовсїм легко, несподївано легко. В день, коли Іваньский складав іспит, він, здавало ся, без потреби, похожав собі біля унїверситету. Сам заходив кілька разів до будинку і вивідував ся у знакомих, як іспит іде. Добре йде! — впевняли его ті, що були при іспитї, і пан директор радий-прерадий був з того. Виходив знов на улицю, доптав плити камінні та пильнував, коли Іваньский вийде з будинку. Навіть про обід забув.

Вже було добре з полудня, коли в дверех унїверситетского будинку появив ся Іваньский. Дорко пізнав его по поставі і одежи, але лиця не міг добре доглянути. Не хотїв бігти єму на назустріч, щоби собі не подумав нїчого, тілько так ішов улицею, що мусїв зустрінути ся з ним.

— Пане директор, я зложив іспит! — закричав Іваньский радістним голосом.

— А! ґратулюю вам! — промовив Дорко також радістним голосом.

— Тепер я до вас, пане директор, ма[illegible]

би поділитись на секциї льокальні для певних поменших рейонів. Над тими внесенями вивязалась довга дискусия, в котрій брали участь і подали цінні уваги та ради п. Мостович, о. Бариш з Угринова, о. С. Левіцкий з Стригансць, пос. Гурик, о. Комариньский з Лисця, о. Охримович з Грабівця і п. Д. Дмитерко. Вкінци узнали зібрані загально за добре средство до розрушаня праці просьвітно-економічної серед народу: оснувати такий комітет виконуючо - відчитовий для округа станїславівского. Зараз на засїданю тім вступило в комітет 12 мужів.

— **Для виробу сировиці** против діфтерий має небавом у Львові повстати відповідний заклад. Управителем буде др. Шпільман, професор школи ветеринарий у Львові. Львівский заклад буде державний, а іменно філїєю віденьского закладу. Щіплене коний і виріб сировиці зачне ся в січни 1895 р.

Господарство, промисл і торговля.

Село а місто.

(Кілька гадок нашим селянам під розвагу).

Звичайно всюди, а у нас певно найменше звертають на то увагу, в якій звязи стоять з собою села і міста та як они в нинїшну пору на себе впливають; а есть се річ великої ваги, бо она показує нам наглядно той процес, який переживають народи в своїм розвитку духовім і економічнім. Не есть то простий случай, що народи освіди постійно розділили ся своїми оселями на села і міста; до сего довів їх природний їх розвій, а факт, що есть далеко більше сіл як міст, есть доказом, що села мусїли бути первістно підставою до розвитку міст. Так лишило ся ще й до нинї, і длятого, ще й нинї уважаємо селяньство за найважнїйшу, найголовнїйшу основу народного житя. В найновійших часах однакож стало показувати ся, що найбільша основа народу, що селяньство почало значно ослабати і що давна природна рівновага межи селом а містом зрушила ся, бо як давнїйше місто шукало для себе опору в селах, так нинї на відворот, села зачинають шукати собі опори в містах. В кількох послїдних десятках лїт показало ся іменно, що селяньство зачинає великими масами напливати до міст. Статистичні дати о руху селяньства в Німеччинї показують н. пр., що там число мешканців по селах стає чим раз менше, а відповідно до того росте число мешканців по містах. Ще в 1871 р. виносило число сїльских мешканців в порівнаню з містами около 64 процент, в 1875 р. вже 61 прц., в 1880 р. звиш 58 прц., в 1885 р. около 56 прц., а в 1890 р. вже 53 прц. Може дуже легко бути, що конскрипция в 1895 р. покаже, що число мешканців по селах стане на рівнї з мешканцями по містах, а коли-б та зміна поступала в тім самім степени, то готово настати так, що сїльских мешканців стане далеко менше як міских — міста возьмуть зовсїм перевагу над селами. Які би з того вийшли наслїдки, трудно предвидїти, але певно, що не найлїпші.

Подібний обяв видимо і у нас. Сеї зміни відносин селяньства до міщаньства не можемо виказати на статистичних датах і не знаємо, чи взагалї суть потрібні на то дати; але кождий, хто лиш дрібку слїдить у нас за рухом суспільним, мусить добачити, що й у нас селяньство великими масами напливає до міст, особливо до більших. Причину сего з'явища легко зрозуміти. Землї стало вже дуже мало, ґрунти пороздроблювано, а піяньство поробило з давних зажиточних господарів простих зарібників. О заробок на селї трудно, а той, який ще де есть, есть так малий, що зарібникови годї з него вижити, тим більше, що навіть кількамórґовий господар змушений шукати собі помочи в зарібку. До економічної нужди приходить ще й покуса — житє в містї. Молоді люди, що служать у войску, дивлять ся з боку на то житє й оно манить їх до себе; не один з тих, що вислужили у войску, вертають лиш на короткий час до рідного села, а відтак переносять ся назад до міста та ще й потягають других за собою. Майже всї ті, що покидають села та ідуть до міста, то люди без без стріхи і хлїба, не маючі для свого прожитку нїякого иншого способу лиш здорові руки; на них они й покладають ся і творять опісля в містї той пролетарият, що жиє в найбільшій моральній і материяльній нуждї. Для наших відносин ще й то характеристичне, що до міста іде „на службу“ богато сїльских дївчат, котрих виганяє з рідного села раз дїйстна нужда, а відтак — і то дуже часто — невідрадні відносини родинні. Такі дївчата стають зразу дїйстно на службу, але опісля і з нужди і з легкодушности і з охоти легкого та вигідного житя сходять на манівцї і остаточно опиняють ся під дозором полїциї.

Міста стали ся тепер притягаючою силою для сіл. До Львова н. пр. стягає ся сїльский нарід з одної сторони аж з поза Станїславова і Тернополя а навіть з під Черновець а з другої аж з під Тарнова ба навіть Кракова, з околиць Стрия і Бродів, а який вплив має Львів на села на 10 миль доокола, о тім не треба й згадувати; майже кожде село має тут своїх репрезентантів, котрі остаточно бідують тут так само, як би бідували й дома, з тою хиба ріжницею, що менше би дома підупали морально.

А спитаймо тепер, чи есть на то який спосіб, щоби спинити теперішну еміґрацию сїльских людий до міста? Майже нема нїякого. Одна би може була на то рада, коли-б наші селяни дбали більше про вихованє своїх дїтий і заздалегідь визначали їм спосіб до житя та приготовляли їх до него а відтак коли-б старали ся о скілько можна залагоджувати свої потреби в селї а не бігли зараз з кождою дрібницею до міста. В кождім селї повинно бути то, чого єму найбільше потреба: свій ремісник і своя крамниця. Господар, котрий має кількох синів, не повинен всїх їх способити лиш до господарства, але посилати котрого з них на науку такого ремісла, котре би в селї найбільше поплачувало. В неоднім селї могло би н. пр. безпечно удержати ся, двох, трох шевців або кравців, один або два кушнїрі і т. д. Нехай би то були свої люди. Громада мала би з них вигоду а они в громадї заробок. Так само не одна дївчина або й жінка могла би бути шевкинею в селї. Коли н. пр. жидївки можуть шити й вишивати вашим селянкам спідниці та сорочки, чому-ж би то не могли робити таки свої люди? Нашим селянам годї вже нинї спускати ся лиш на саму землю а в містї без всякого способу до житя не можна також вижити; нема отже иншої ради, лиш та, щоби одна часть нашого селяньства брала ся до ремісла і торговлї, передовсїм в своїм селї і там шукала способу до житя таки між своїми людьми. Міста довго не видержать, бо коли переповнять ся, то люди будуть знов розходити ся по селах, але тогди прийдуть вже не свої, але чужі, мудрійші, котрі використають то, чого не уміли і не хотіли свої використати.

— **Дешевий спосіб годованя курий.** На обійстю коло курника викопує ся яму на два лікті глубоку, на локоть широку, а довгу як хто хоче. На спід тої ями сипле ся відтак на чверть лїктя високо розтертої дрібно землї і поливає ся добре товарячою кровю, котру, коли де недалеко від міста, можна дуже легко і даром дістати в різници. На то сипле ся знов верству землї і т. д., аж засипле ся яму під верх. Тогди накриває ся єї з верха дошками, щоби земля від дощу не замакала. За тиждень мають вже кури що їсти. В земли тїй наплодить ся тілько хробів, що треба лиш закопати рискалем і викинути трохи землї з ними, о кури зараз ними добре нагодують ся. Щоби така яма давала раз враз тої поживи, то треба єї раз або два рази в тиждень поливати кровю і посипувати землею. Сей дешевий спосіб живленя курий догідний особливо по селах близько міст, де можна дістати кров.

— **Червака, що точить дерево,** можна позбути ся тим способом, що намащує ся дерево з червоточиною добре нафтою або мішаниною 1 части карболевої кислоти і 10 частий терпентинового олїю, або наконець самою бензиною.

Телєґрами.

Берлин 15 грудня. Амбасадор нїмецкий зложив президентови в імени цїсаря кондоленцию з причини смерти президента палати Бурдо, котрого цїсар знає ще з конференци робітничої.

дїло. Добре, що ви менї ту навинулись. Може де ступимо на чарочку? Прошу.

— Чому би нї? Ви нинї повинні платити.

— Алеж дуже радо, особливо вам!

В реставрациї за вином почав Іваньский:

— Ви мене знаєте, пане директор?

— Адже знаю не від нинї.

— Я собі....

— Пан професор тепер! — докінчив Дорко шуткою.

— Нї, не то. Що там професор! Я.... як би то вам сказати?

Пан директор значучо усьміхнув ся, але мовчав.

— Я всякої всячини вчив ся — говорив уже професор гладко — але з тим між людьми нї в кут, нї в двері, особливо між паннами. Чоловік несьмілий, чи то з дурноти, чи з недостачі вихованя, сам не знаю; на кождий випадок зле менї з тим.

— Певно хочете, щоби я вас висватав? — питав ся здогадливий Дорко весело.

— Годї менї крити ся з сим наміром та ще й перед вами — відповів професор поважно.

— Чому переді мною?

— Ви свояк панни Манї.

— Ага, розумію. Ну....

— Она менї вподобала ся ще торік, але, знаєте, я суплент, не міг про женитьбу й думати. А що всякі заручини уважаю свої немудрими, то я й не питав ся Манї, чи згодилась би бути моєю жінкою. Тепер, коли я....

— Розумію, се ви добре обдумали. Та чи ви певні, що Маня вас схоче?

— Я не знаю, але маю надію. Ви самі казали, що я їй подобав ся.

— То ще нїчо не значить.

— Отже я би просив вас, чи ви не були-б ласкаві, як свояк, вивідати ся в неї.

— Гм.... — застановив ся Дорко глубоко. Знаменито грав свою ролю.

— Та я би не від того — сказав по хвилї. — Щож? ви жених такий, що подай Господи! Ну, якось то буде! На здоровлє ваше, пане професор! А возьмете мене за дружбу?

— Возьму.

Будучий свояк, котрий певно пристане до тих, що пана директора кличуть вуйком, стиснув горячо руку єго і казав ще подати фляшку вина.

— Нї, пане Василю, я вже пити не буду. Я ще не обідав, а тут їсти не хочу. Ходім! Я ще нинї напишу до Манї.

Вуйкови Доркови жадне сватанє не пішло так гладко, як се. Маня прислала у відповідь таке письмо, що „дорогому вуйкови“ аж дві сльози явили ся на втомлених очах. Вуйко зараз післав Іваньского до Середлїся і від него дістав вістку, що весїлє назначено на вакациї.

На весїлю вуйко Дорко був справдї дружбою. Незвичайно поважно провадив панну молоду до церкви і взагалї спершу був дуже серіозним, поки не розбавив ся. Коли на внесенє одного з гостий панї Іваньска стала збирати жертви на будову театру, вуйко Дорко кинув на піднос новісеньку пятьдесятку.

— Вуйцю! — здивувала ся Мария Іваньска — по що стілько?

— Воля божа! Тілько з мене користи. Для кого буду складати?

— А як оженитесь?

— „На що менї женити ся, на що менї братись?“ — відповів жартом.

— Але в нас побудете з місяць? Тепер вакациї.

— Не можу. В Зарічу закладають крамницю і шпихлїр — і вже давно просили мене о поміч Мушу поїхати.

Панї Іваньска подала вуйкови руку і довгу хвилю мовчки дивила ся єму в очи. Вуйкови аж моторошно зробило ся.

Сего погляду не міг він довгі часи забути....

Осип Маковей.

За редакцию відповідає **Адам Креховецкий**

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.